

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključitvi vodne politike v druge evropske politike (raziskovalno mnenje na zaprosilo madžarskega predsedstva)

(2011/C 248/07)

Poročevalka: **ga. LE NOUAIL-MARLIÈRE**

Prihodnje madžarsko predsedstvo EU je 13. novembra 2010 sklenilo, da Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za raziskovalno mnenje o naslednji temi:

Vključitev vodne politike v druge evropske politike.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 20. maja 2011. Poročevalka je bila ga. LE NOUAIL-MARLIÈRE.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 472. plenarnem zasedanju 15. in 16. junija 2011 (seja dne 15. junija) s 106 glasovi za, 26 glasovi proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepne ugotovitve

1.1 EESO glede na svoje strokovno znanje na področju okolja in kmetijstva ter izzive, povezane s posledicami podnebnih sprememb v Evropi (menjavanje obdobjev poplav in suš, kar negativno vpliva na vodne vire, tla, infrastrukturo ter gospodarske in družbene dejavnosti), priporoča usklajen in horizontalen pristop k tej problematiki z okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika.

1.2 EESO meni, da je izredno pomembno, da ima EU vodno politiko v obliki okvirne direktive o vodah, in spodbuja države članice in evropske institucije k utrditvi te politike, pri čemer naj upoštevajo, da je voda izredno pomembna za državljane, industrijo in kmetijstvo ter lokalne skupnosti, saj je bistvena za življenje, pa tudi zaradi svojega gospodarskega, družbenega in okoljskega pomena.

1.3 Zato naj ima osrednji pomen v vseh evropskih politikah.

1.4 EESO v obdobju razprav o prihodnosti skupne kmetijske politike po letu 2013 glede na posebne potrebe in naloge podeželja in kmetijstva priporoča, da se sredstva iz prvega stebra bolj pogojujejo z vodno politiko v skladu z načelom „okoljske navzkrižne skladnosti“⁽¹⁾ in da se povečajo kmetijsko-okoljski ukrepi iz drugega stebra skupaj s subvencijami, namenjenimi za varstvo voda do ravni, ki bo pritegnila podporo kmetov.

1.5 Glede na to, da je v Evropi še vedno veliko brezdomcev in ljudi, ki živijo v slabih stanovanjskih razmerah, ki nimajo

⁽¹⁾ Subvencije se morajo povrniti v primeru nespoštovanja ustrezne zakonodaje EU (okvirne direktive o vodah) in nacionalnih določb o onesnaženju z nitrati, o kakovosti vode in o evropski okvirni direktivi o vodah, v skladu z načelom onesnaževalec plača itd.

brezplačnega dostopa do tekoče in/ali pitne vode, EESO izzive glede vode povezuje z bojem proti revščini in ciljem, da se jo izkorenini.

1.6 Nadalje poudarja mednarodno in zunajevropsko razsežnost okoljske politike EU, ki jo ima ta s strategijo EU, njenim pristopom do trgovine, okolja in razvoja ter vključenostjo v mednarodne okoljske strategije, tako v Evropi (čezmejna povodja) kot v njenih zunanjih politikah. (2)

1.7 Države članice in EU spodbuja k ratifikaciji konvencije ZN iz leta 1997 (3).

1.8 Kar zadeva notranji trg, je treba zaradi temeljnih pravic, socialne vključenosti in kohezije ter zdravja temeljito preučiti učinek in stroške vodne politike, ki ne upoštevajo socialnih, okoljskih in ekonomskih vidikov.

1.9 Za vključitev teh vidikov je treba sedanje strategije uskladiti z različnimi regionalnimi in lokalnimi interesi v državah članicah ter področji (zaposlovanje, zdravje, okolje, intenzivno ali ekološko kmetovanje, energija, prostorsko načrtovanje, financiranje javne politike itd.) in akterji (zasebni uporabniki in potrošniki, industrija in kmetje), ki jih ta problematika zadeva.

⁽²⁾ Informativno poročilo o dostojnem delu in trajnostnem razvoju na območju Sredozemlja, zlasti v sektorjih sladke in morske vode ter odvajanja in čiščenja odpadnih voda.

⁽³⁾ Convention on the Law of the Non-navigational Uses of International Watercourses – http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_3_1997.pdf.

1.10 Gospodarjenje z vodnimi viri je v Evropi tradicionalno sledilo pristopu, usmerjenemu v ponudbo in oskrbo. Zdaj pa mora EU razviti nova sredstva za predvidevanje, s katerimi se bo odzivala na naravne nesreče in nesreče, ki jih povzroči človek, ki kratkoročno ogrožajo in kvarijo vodne vire.

1.11 Glede na temeljno vlogo tal in rastlinja za zadrževanje meteorskih voda, Odbor poziva Svet, naj si znova prizadeva za sprejetje direktive o tleh, saj je nujno potrebna za učinkovito vodno politiko ⁽⁴⁾.

1.12 Obenem mora razviti tudi trajnostni pristop do gospodarjenja z vodnimi viri in se usmeriti na bolj ekonomično povpraševanje, da bi vodne vire ohranili in zaščitili z učinkovitejšo rabo: reorganizacijo odvzema in uporabo novih tehnologij.

1.13 Vodni ciklus je še vedno večinoma naraven, vendar pa vsebuje tudi umetne faze, ki jih omogočajo nove tehnologije. To pa ne sme sprožiti dvomov glede nujnosti demokratičnega odločanja. Razviti moramo namreč pravičnejši pristop do odvzema vode, ki ustreza zahtevam in konkurenci med gospodarskimi in energetskimi sektorji, pa tudi potrebi po ohranitvi sladkovodnih ekosistemov in izpolnjevanju temeljnih pravic državljanov.

1.14 Celostno upravljanje povodij je ključnega pomena za ohranitev vodnih virov in gospodarjenje z njimi. Zahteva sodelovanje zadevnih strani pri opredelitvi in izvajanju regionalno prilagojenih ukrepov, pri katerih so pogosto potrebni kompromisi med različnimi interesi in sektorji (urbanistično načrtovanje, poplavne ravnice, raba zemljišč ter predvsem med kmetijskim, industrijskim in energetskim sektorjem).

1.15 EESO poudarja, da bi lahko opredelili področja za evropske in nacionalne javne subvencije ter dodelili in/ali povečali sredstva zanje, da bi vključili pomoč za ohranjanje skupnega javnega interesa lokalnih skupnosti, kot so obnova mokrišč in ohranjanje biotske raznovrstnosti, zlasti v okviru preoblikovanja pravil EU o državni pomoči za storitve splošnega gospodarskega pomena ⁽⁵⁾.

1.16 Države članice ter lokalne in regionalne oblasti spodbuja, da temeljne pravice vseh državljanov do zadostne količine vode zagotovijo s pozornostjo in večjimi zahtevami glede preglednosti in reverzibilnosti pooblastitve za opravljanje javnih storitev in storitev splošnega pomena tako s pravnega kot ekonomskega vidika: javna lastnina, dajanje v zakup, določanje cen, povratne investicije in vzdrževalna dela.

1.17 EESO opozarja, da je potrebno tudi integrirano upravljanje človeških in družbenih virov: osnovno in vseživljenjsko izobraževanje, okvir za certificiranje in priznavanje kvalifikacij, celostno in integrirano načrtovanje, ki omogoča poklicno in geografsko mobilnost in vključuje vprašanje spola, ter podatkovna baza.

1.18 EESO priporoča, da se socialni dialog vključi kot sredstvo, ki bo prispevalo k zagotavljanju vseh najrazličnejših nalog na vseh ravneh gospodarjenja z vodami in čiščenja voda; socialni dialog mora potekati tako o spoštovanju statuta delavcev kot tudi o varnosti osebja in javnosti.

1.19 Na področju obveščanja uporabnikov in posvetovanja z njimi so lahko ekonomsko-socialni sveti povsod, kjer obstajajo, koristen vir za posvetovanje zaradi svoje reprezentativnosti, neodvisnosti, izkušenj in sposobnosti za organizacijo javnih posvetovanj.

2. Zakonodaja o vodni politiki

2.1 Vodna politika obravnava več problematik: gospodarjenje z vodnimi viri in njihovo ohranjanje, njihovo rabo, obvladovanje nesreč, povezanih z vodo, varstvo naravnih habitatov in javno zdravje.

2.2 V nadaljevanju povzemamo najpomembnejšo zakonodajo EU ter razvoj politike na področju gospodarjenja z vodami.

- 70. leta prejšnjega stoletja: prve pobude
- 1976: direktiva o kopalnih vodah
- 1980: direktiva o vodi, namenjeni za prehrano ljudi
- 90. leta prejšnjega stoletja: obravnava glavnih virov onesnaževanja pri izviru
- 1991: čiščenje komunalne odpadne vode
- 1991: onesnaževanje z nitrati iz kmetijstva
- 1996: celovito preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja (direktiva IPPC)
- Po letu 2000: širjenje, usklajevanje in racionalizacija
- 2000: okvirna direktiva o vodah in njeni hčerinski direktivi o podzemni vodi in prednostnih snoveh iz leta 2006 in 2008
- 2007: direktiva o poplavalah
- 2007: sporočilo o pomanjkanju vode in suši

⁽⁴⁾ COM (2006) 232 konč. - 2006/0086/COD; COM(2009) 665 konč.

⁽⁵⁾ COM(2011) 146 konč., mnenje CESE „Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o preoblikovanju pravil EU o državni pomoči za storitve splošnega gospodarskega pomena“ (Glej stran 149 tega Uradnega lista).

2.2.1 Okvirna direktiva o vodah (Direktiva 2000/60/ES) z uvedbo pojma povodij poziva k celostnemu stalnemu upravljanju povodij, da bi ohranili vodne vire. Omogoča tudi integrirano upravljanje celinskih in obalnih voda.

2.2.2 Okvirna direktiva o vodah s programi ukrepov za celotno povodje zahteva, da se dobro stanje voda doseže do leta 2015 (vendar dopušča upravičena odstopanja) in da se v prihodnosti prepreči njihovo poslabšanje:

- preprečevanje in zmanjšanje onesnaževanja,
- spodbujanje trajnostne uporabe vode,
- varstvo okolja,
- izboljšanje stanja vodnih ekosistemov in zmanjšanje učinkov poplav in suš.

2.2.3 Okvirna direktiva od držav članic zahteva, da identificirajo in razvrstijo povodja v svojih državah, analizirajo njihove značilnosti, prepoznajo tista, ki so ogrožena, ter preučijo, kako nanje učinkuje človeška dejavnost. Določa načrte upravljanja za površinske in podzemne vode, pa tudi za zavarovana območja, da se prepreči njihovo slabšanje in onesnaževanje ter da se jih izboljša in obnovi. Prizadeva si tudi za zmanjšanje onesnaženosti, ki jo povzročajo odlaganje in izpusti nevarnih snovi. Na tem področju okvirno direktivo dopolnjuje direktiva o prednostnih snoveh iz leta 2008.

2.2.4 Za začasno poslabšanje stanja povodij veljajo številne izjeme. Začasno poslabšanje namreč ne šteje za kršitev te direktive, če je posledica izjemnih ali nepredvidljivih okoliščin, kot so nesreče, naravni vzroki ali višja sila. Te izjeme morajo države članice Komisiji pojasniti in upravičiti.

2.2.5 Direktiva od držav članic zahteva, da od leta 2010 dalje zagotovijo politiko cen za vodo, ki različne uporabnike (v gospodinjstvih, kmetijstvu, industriji itd.) obremeni različno, v skladu z načeli, kot so količina odvzema, onesnaževalec, plačnik in povračilo stroškov.

2.2.6 Države članice morajo določiti kazni, ki se uporabljajo za kršitve te direktive. Poleg tega lahko Komisija v primeru kršitve sproži postopek za ugotavljanje kršitev, in posledično kazni. Vendar zaradi zapletenih postopkov za ugotavljanje

kršitev ni mogoče dosledno določanje kazni, zato ta sistem ni dovolj odvračilen. Dobrodošla bi bila uvedba eksponentnega povečevanja denarne kazni za ponovne kršitve (kazen bi se ob vsaki ponovitvi kršitve podvojila).

2.2.7 Delo, opravljeno v okviru uredbe REACH (uredba o registriranju, vrednotenju in potrjevanju kemikalij, s seznamom onesnaževal, ki so lahko zelo nevarna), bo prispevalo k zmanjšanju širjenja dolgotrajnih onesnaževal voda, zaščiti vodnih ekosistemov, s čimer se bo zmanjšalo tveganje za javno zdravje.

2.3 *Komisija problematiko voda obravnava v okviru pregleda stanja skupne kmetijske politike*

2.3.1 „Pregled stanja“ uvaja zahtevo po tem, da se vzdolž vodotokov vzpostavijo varovalni pasovi, kjer je uporaba pesticidov omejena, in da se del sredstev nameni za ublažitev pomanjkanja vode. Zagotoviti je treba izvajanje teh ukrepov. Prav tako je pomembno, da se izvajajo ocene učinka v zvezi s količino vode, porabljene za proizvodnjo biogoriva in biomase.

2.4 *Namen direktive o obvladovanju poplavne ogroženosti je zaščita vodnega vira v primeru naravnih nesreč⁽⁶⁾*

2.4.1 Direktiva 2007/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta o oceni in obvladovanju poplavne ogroženosti zahteva, da države članice za zmanjšanje poplavne ogroženosti pripravijo karte poplavne nevarnosti in ogroženosti ter načrte za obvladovanje te ogroženosti. Poziva tudi k čezmejnemu sodelovanju in izmenjavi informacij o čezmejnih vodnih območjih ves čas njenega izvajanja.

2.5 *Solidarnostni sklad Evropske unije izplačuje nadomestila žrtvam naravnih nesreč*

2.5.1 EESO je v enem od svojih mnenj⁽⁷⁾ opozoril na področja, kjer bi se delovanje tega sklada lahko izboljšalo. Merila za ukrepe, ki so po členu 4 upravičeni do sredstev, so namreč preveč omejevalna in ne upoštevajo nekaterih vrst škod. Mnenje poudarja pomen vključitve nesreč, do katerih pride zaradi učinkov kopičenja ali posledic dolgotrajnih razmer. Te vrste nesreče, kot so suša ali vročinski vali, so posledica okoljskih trendov, za katere so odgovorne vse države članice EU. V mnenju je izražena ocena, da bi Solidarnostni sklad EU oskrbo z vodo in delovanje infrastruktur moral pokrivati tudi, če nesreča ne nastane zaradi nenadnega dogodka.

⁽⁶⁾ UL C 195, 18.8.2006, str. 20.

⁽⁷⁾ UL C 28, 3.2.2006 str. 69.

2.6 Direktiva 2008/1/ES o celovitem preprečevanju in nadzoru vanju onesnaževanja (direktiva IPPC) določa okvir za uvedbo industrijskih in agroživilskih obratov ⁽⁸⁾

2.6.1 Teoretično ta direktiva od industrijskih obratov zahteva, da uporabljajo najboljšo razpoložljivo tehnologijo. Direktiva nikakor ni ključni instrument evropske vodne politike. Vendar pa je nedavno razlitje rdečega blata na Madžarskem, ki je povzročilo onesnaženje tal in rek v regiji mesta Ajka ter je seglo vse do Donave, opozorilo na številna vprašanja v zvezi z okoljem in varstvom vodotokov, pa tudi z ravnanjem z žrtvami nesreče, s povračilom škode le-tem in stopnjo pazljivosti, ki je potrebna pri izvajanju vodnih politik. Ob bregovih 3 019 kilometrov dolge Donave ⁽⁹⁾ je na primer še okoli 150 obratov, ki jih WWF označuje za „tempirane bombe“. Rdeče blato, ki ostaja pri proizvodnji aluminijevega oksida, v tem primeru ni bilo obdelano, kljub temu, da ustrezna tehnologija za obdelavo obstaja in se drugod tudi uporablja. Ta tehnologija omogoča kar 96-odstotno zmanjšanje vsebnosti kavstične sode v ostankih. Številni obrati svoje odpadke enostavno skladiščijo v bazenih za jalovino, namesto da bi se lotili resničnega čiščenja. Skladiščna zmogljivost teh bazenov pogosto ne zadošča za njihovo proizvodnjo ⁽¹⁰⁾. Ta nova obveza, da se pri čiščenju uporabi najučinkovitejša metoda, ki je na voljo, naj bi koristno dopolnila infrastrukturo za skladiščenje, da bo boljša, varna in ustrezno velika.

2.7 Direktiva o postopkih naročanja naročnikov v vodnem, energetskem, transportnem in telekomunikacijskem sektorju (90/531/EGS in 93/38/EGS) določa okvir za uporabo vodnih virov s strani javnih in zasebnih podjetij ter pogoje za javna naročila

2.7.1 Od držav kandidatk se je pred njihovim pristopom k EU zahtevalo, da svojo industrijo prilagodijo evropskim standardom. Več držav je spremenilo svojo zakonodajo, a znižalo nekatere mejne vrednosti in čim bolj zmanjšalo okoljske težave.

2.7.2 Zato morajo EU in njene države članice obvezno povečati sredstva za izvajanje zakonodaje EU, da bi povečali obveščenost in varnost državljanov, ko gre za dostop do vode in njeno čiščenje.

2.8 Podnebne spremembe in poplave

2.8.1 Po zadnjih poplavih, ki so zajele vso Evropo, so se pojavila številna vprašanja v zvezi z njihovim preprečevanjem. Evropska unija sicer razpolaga s skladi za zajezitev naravnih nesreč, vendar presenetljivo nima sredstev za preprečevanje ali predvidevanje tveganja nesreč, ki so posledica človekovih

namernih dejanj ali malomarnosti. Da bi bile politike za preprečevanje poplav povsem učinkovite, morajo biti vključene v politike širšega obsega, ki pokrivajo prostorsko načrtovanje, infrastrukturo, varstvo ekosistemov in ukrepe za boj proti podnebnim spremembam ⁽¹¹⁾.

2.9 Čezmejno sodelovanje: primer Posarja in Lorene v povodju spodnjega toka reke Blies

2.9.1 V okviru projekta Interreg IV-A „Upravljanje poplav in nizkega vodostaja rek Mozela in Saar – FLOW-MS“ je bilo vzpostavljeno medregionalno sodelovanje za ustanovitev čezmejnega partnerstva za obvladovanje poplavne ogroženosti. Sporazum je združil mednarodne komisije za varstvo Mozele in Saara (CIPMS/IKSMS), ministrstvo za okolje, energijo in promet Posarja (MUEV), prefekturo regije Lorene in podprefekturo Sarreguemines ter štiri nemške in pet francoskih občin. Njegov namen je obvladovati poplavljanje s skupnim preprečevanjem in redno izmenjavo izkušenj. To vključuje boljše usklajevanje zgodnjega opozarjanja in akcijskih načrtov ter prilagoditev občinskih načrtov za zaščito pred poplavami.

2.9.2 Namen čezmejnega sodelovanja v povodju spodnjega toka reke Blies je spodbuditi pripravo kart poplavne nevarnosti in ogroženosti, oceniti poplavno ogroženost ter oblikovati priporočila, ki se bodo uresničila kot načrti za obvladovanje poplavne ogroženosti.

2.9.3 Reke se ne zaustavijo na mejah. Lokalne pobude pri gospodarjenju z vodami v zgornjih tokih rek so bistvenega pomena, kar dokazujejo številni primeri. Čezmejno sodelovanje poteka v porečjih Rena, Odre, Meuse, Donave, Saara, Mozele in Elbe: države ob teh rekah vzpostavljajo organe, ki zagotavljajo usklajen pristop k obvladovanju tveganj poplav in k pripravi čezmejnih načrtov zaščite.

2.9.4 Dober primer je porečje reke Semois (pritok reke Meuse), ki teče med Belgijo in Francijo. Kljub različnim ukrepom preprečevanja in različni zakonodaji obstaja že od leta 2002 skupni načrt boja proti poplavam tako v zgornjem toku (v Belgiji) kot v spodnjem toku (v Franciji). Program financiranja Interreg III Francija-Valonija-Flandrija (2002–2006) za spodbujanje vseevropskega sodelovanja je omogočil sprejetje skupnih ukrepov za preprečevanje poplav na obeh straneh meje v obliki „rečnih pogodb“ (instrumenti za skupno gospodarjenje z vodami).

2.9.5 Drugi projekti, kot je EUROTAS, in čezmejni strategiji za Podonavje in Baltsko morje so usmerjeni v razvoj več državam skupnih metod za dolgoročno upravljanje tveganj poplav, napovedovanje poplav v realnem času in na področju ohranjanja sladkovodnih virov.

⁽⁸⁾ UL C 182, 4.8.2009, str. 46, UL C 97, 28.4.2007, str. 12, UL C 80, 30.3.2004, str. 29.

⁽⁹⁾ WWF/Usine Nouvelle 21.10.2010.

⁽¹⁰⁾ Podjetje SANOFI AVENTIS s sedežem v francoskem mestu Ivry je onesnaževala, med drugim tudi visoko kancerogeni benzen, vrsto let izlivalo v sisteme za čiščenje vode SIAAP, ker v svojih bazenih za jalovino ni imelo dovolj prostora.

⁽¹¹⁾ UL C 195, 18.8.2006 str. 20.

2.9.6 Torej je možno, nujno in primerno, da pobude za sodelovanje opredelijo lokalni organi, Evropska unija pa jih nato politično in finančno podpre.

3. Mesto in vloga lokalnih organov in civilne družbe

Vključitev vodne politike EU državljanu EU neposredno zadeva na različnih področjih.

3.1 Učinek gospodarjenja z vodami in obvladovanja nesreč za prebivalstvo

3.1.1 Vse večje pomanjkanje vode, izmenjavanje obdobja daljše suše in poplav ter onesnaženost vode imajo hude gospodarske in družbene posledice. Povzročijo lahko izginjanje gospodarskih dejavnosti (kot je kmetijstvo) in izgubo delovnih mest, kar privede k odseljevanju prebivalstva in zmanjšanju sposobnosti preživetja teh regij.

3.1.2 Ključnega pomena je ukrepanje proti kemičnemu onesnaževanju voda. Od tega je odvisno zdravje živali in ljudi, pa tudi vnos kemičnih sestavin v prehransko verigo. Pomembno je, da se seznam prepovedanih ali nadzorovanih onesnaževal redno posodablja v skladu z direktivo o prednostnih snoveh. Za to je potrebno partnersko sodelovanje s kmeti, industrijo in okoljskimi združenji, da bi določili ravnanje z novimi proizvodi in določili pragove za njihovo uporabo, kakor je EESO v svojih mnenjih že poudaril ⁽¹²⁾.

3.2 Različne uporabe vode

3.2.1 Poraba vode in njena onesnaženost zadeva tako industrijski kot turistični in kmetijski sektor. Nebrzdana urbanizacija rečnih in obalnih območij je prav tako veliko breme za to ranljivo okolje. V Evropski uniji se 44 % celotnega odvzema vode porabi za proizvodnjo energije, kjer večinoma služi za hlajenje. 24 % odvzete vode se porabi v kmetijstvu, 21 % za javno oskrbo z vodo, 11 % pa za industrijske namene. Te številke pa ne odražajo regionalnih razlik pri rabi vode. V južni Evropi, na primer, se za kmetijstvo porabi več kot polovica celotne odvzete vode, v nekaterih regijah celo več kot 80 %, medtem ko se v zahodni Evropi več kot polovica odvzete vode nameni proizvodnji energije in za hlajenje ⁽¹³⁾.

3.2.2 Medsebojna odvisnost gospodarjenja z vodami in proizvodnje električne energije je očitna in Evropska unija ji mora posvetiti svojo pozornost. Zelo malo vode, ki se uporablja

za proizvodnjo energije, se dejansko potroši; večinoma se ta segreta izpusti nazaj v okolje. Pomen ohranjanja vodnih sistemov je velik. Čeprav razpolagamo s tehnologijo za zmanjšanje količine vode, potrebne za pridobivanje električne energije, ali učinkovito ponovno uporabo vode, ta zaradi višjih stroškov ni nujno uporabljena. Zato moramo spodbujati naložbe v raziskave in razvoj na tem področju ter uporabo teh novih tehnologij, hkrati pa razprave o teh naložbah in trajnosti njihovih rezultatov povezati z okoljskimi, družbenimi in gospodarskimi problematikami.

3.2.3 Prakse pri uporabi kmetijskih zemljišč in urbanističnem načrtovanju bi lahko imele velik vpliv na pomanjkanje vode. Z nenadzorovano uporabo vode se izkoriščanje podzemne in površinske vode še poveča, kar lahko povzroči nepopravljivo okoljsko škodo in sproži cikel nevzdržnih družbeno-gospodarskih posledic, ki lahko ogrozijo preskrbo s hrano in energijo ter družbeno stabilnost. Številna pomembna mokrišča, gozdove in poplavne ravnice v Evropi smo izsušili ali zajezili, reke pa regulirali in preusmerili za potrebe urbanizacije, kmetijstva, oskrbe z energijo in varstva pred poplavami ⁽¹⁴⁾. Prihodnje politike prostorskega načrtovanja morajo upoštevati omejitve, povezane z vodo.

3.3 Obvladovanje povpraševanja in trajnostna ponudba

3.3.1 Na povpraševanje po vodi v gospodinjstvih vpliva cela vrsta dejavnikov, kot so število prebivalcev, število članov gospodinjstva, urbanizacija, turizem, dohodek, tehnologija in vedenjske navade potrošnikov. Pri določanju količine vode, ki doseže končne uporabnike, imajo ključno vlogo tudi „izgube“ vode v sistemih oskrbe s pitno vodo. Izgube je treba zmanjšati, kjer je to potrebno. Vlagati je treba v vzdrževanje in razvoj vodovodnih omrežij ter v infrastrukturo za čiščenje odpadne vode. Leta 2006 na sisteme zbiranja odpadne vode še vedno ni bilo priključenih 10 % prebivalstva EU-25, pri čemer obstajajo velike razlike med posameznimi državami ⁽¹⁵⁾.

3.3.2 Turizem lahko porabo vode še znatno poveča, zlasti v visoki sezoni poletnih počitnic in še posebej v južneevropskih obalnih regijah, kjer vode že tako primanjkuje. Ozaveščanje potrošnikov je nujno poleg drugih ukrepov za ohranjanje vodnih virov.

3.3.3 Predpisi in neodvisnost: ponovna uporaba odpadnih voda v kmetijstvu je lahko pomemben dejavnik trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri, zato je treba to z vidika javnega zdravja obravnavati enako kot druge vodne vire in določiti sanitarne standarde ter jih nadzirati. Za transparentnost standardov poskrbi zakonodajalec, nadzor pa opravljajo neodvisni certificirani ali javni inšpektorji.

⁽¹²⁾ UL C 97, 28.4.2007, str. 3

⁽¹³⁾ *Water resources across Europe — confronting water scarcity and drought* (Vodni viri v Evropi – soočanje s pomanjkanjem vode in sušo), poročilo Evropske agencije za okolje, ISSN 1725-9177, februar 2009.

⁽¹⁴⁾ Evropsko okolje - stanje in napovedi 2010, Evropska agencija za okolje, SOER 2010.

⁽¹⁵⁾ SOER, str. 103, poročilo Evropske agencije za okolje, str. 5, in sporočilo Eurostata za javnost iz leta 2006.

3.4 Civilna družba v evropski vodni politiki

3.4.1 Svet EU je 22. marca 2010 še pred resolucijo generalne skupščine Združenih narodov z dne 26. julija 2010 ⁽¹⁶⁾ objavil, da vseh 27 držav članic EU priznava pravico do vode in sanitarnih storitev, da „ima sleherna država obveznosti s področja človekovih pravic, ki zadevajo zagotavljanje dostopa do pitne vode“, da „so obveznosti s področja človekovih pravic, ki zadevajo dostop do neoporečne pitne vode in sanitarnih storitev, tesno povezane s posameznimi človekovimi pravicami, kot je npr. pravica do stanovanja, prehrane in zdravja“.

3.4.2 Pravica civilne družbe do obveščeniosti v zvezi s podatki o vodi je temeljnega pomena. Leta 1999 je deželna Berlin privatizirala svoja vodnogospodarska podjetja v korist podjetja Veolia in nemškega energetskega koncerna RWE, posledica česar so bile višje cene vode za uporabnike. Pogodbe o prenosu pooblastil in klavzule, ki so jih podpisale pogodbenice, niso bile objavljene. Na podlagi civilne iniciative je nastalo združenje *Berliner Wassertisch*, ki je zbralo dovolj podpisov za razpis referendum. Referendum je uspel, saj je 98 % udeležencev referendum, ob sicer 27-odstotni udeležbi, glasovalo za objavo in zatem razveljavitev tajnih pogodb. Na podlagi te pobude in objavljenih pogodb je postalo jasno, da je bil delničarjem obeh družb zagotovljen dobiček v okviru sistema nadomestil. Dežela Berlin je torej (z javnim denarjem) podjetjem zagotavljala dobiček v letih, ko niso bili doseženi zneski, ki so jih določale tajne klavzule. Vse več lokalnih oblasti v Evropi izkorišča potek pogodb o prenosu pooblastil na zasebna podjetja za to, da ponovno prevzamejo vodna podjetja. Kljub temu pa je kar

nekaj teh oblasti, in ne nujno majhnih, ugotovilo, da so žrtve pogodb, ki so nastale v takšnih začetnih in pravno neenakih pogojih, in da so primorane ohraniti zasebne operaterje ⁽¹⁷⁾. Večjo preglednost pri načinu prenosa opravljanja javnih storitev in storitev splošnega pomena ter njegovo reverzibilnost bi lahko dosegli ob upoštevanju naslednjih vidikov:

- gospodarjenje z vodami: ponovno vlaganje dobičkov v vzdrževanje in modernizacijo omrežij;
- značilnosti in velike posledice naložb na vstop na zasebne in javne trge ne smejo voditi v monopol in/ali kartel;
- financiranje največjih zasebnih vodnih podjetij poteka večinoma z javnimi sredstvi ⁽¹⁸⁾;
- delovni pogoji, pogoji zaposlovanja in varnost delavcev: tako zdaj kot v prihodnosti bo potrebno zadostno število ustrezno usposobljenih delavcev, za katere bo veljal enotni javni statut za delavce na področju vodnega gospodarstva, čiščenja voda, nadzora, sankcij proti kršitvam, raziskav itd., v okviru statuta delavcev, da bi zagotovili vse različne naloge na vseh ravneh;
- obveščanje uporabnikov in posvetovanje z njimi: ekonomsko-socialni sveti so lahko tam, kjer obstajajo, koristen vir na podlagi svoje reprezentativnosti, izkušenj in sposobnosti za organizacijo javnih posvetovanj.

V Bruslju, 15. junija 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Resolucija skupščine Združenih narodov: *The human right to water and sanitation*, 26/7/2010, A/64/L.63/Rev.1, glej: http://www.internationalwaterlaw.org/documents/intldocs/UNGA_Resolution_HR_to_Water.pdf

⁽¹⁷⁾ Public Citizen, Water for All program, 2007; *Veolia Environnement: A Corporate Profile* (posebno poročilo organizacije Public Citizen v okviru kampanje voda za vse) (<http://documents.foodandwaterwatch.org/Vivendi05.pdf>).

— Tajne pogodbe o privatizaciji vode v Berlinu so bile objavljene v berlinskem dnevniku *Die Tageszeitung (TAZ)* 30. oktobra 2010 <http://www.taz.de/1/zukunft/wirtschaft/artikel/1/die-raeuberische-wasser-privatisierung/>.

⁽¹⁸⁾ <http://www.psir.org/reports/2010-W-EWCS.doc>.